

Ціннісно-орієнтаційна єдність освітнього середовища. Освітній простір ПНЗ передбачає створення середовища односторонності, захоплених однією предметною областю, що дозволяє вільно взаємодіяти та проявлятися в якості суб'єкта самопізнання та розвитку кожної дитини. Навчальний колектив виступає в якості референтної, значущої групи, де можна проявити весь свій особистісний та інтелектуальний потенціал без остраху.

Ситуація успіху як основа освітнього середовища. Організація процесу навчання дозволяє уникнути оцінки та контролю знань, ставлячи на чільне місце створення ситуації успіху і визнаючи цінність не тільки результату, а й процесу пізнання. З іншого боку учні можуть отримати оцінку результатів своєї діяльності, взявши участь у різному рівні конкурсних програмах. Однак це буде їх самостійне осмислене рішення, що не диктується зовнішніми обставинами необхідності.

Таким чином, творче освітнє середовище позашкільного навчального закладу інтегрує в собі усі психолого-педагогічні умови прояву та успішного розвитку особистості підлітка як суб'єкта соціалізації.

Організація різноманітної взаємодії учнів на основі поєднання різноманітних видів діяльності в установах додаткової освіти, що проявляється в зближенні ціннісних орієнтацій, узгодженні загальних соціальних і особистісних цілей, злитті індивідуальних освітніх маршрутів в єдину програму дій, забезпечує ефективність процесу соціалізації в старшому підлітковому віці.

Список використаних джерел

1. Державна цільова програма розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року. – Електронний ресурс : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/785-2010-%D0%BF>
2. Власова О. І. Психологічна структура та чинники розвитку соціальних здібностей : автор. дис. ... докт. психол. наук : 19.00.07 "Педагогічна та вікова психологія" / О. І. Власова. – Київ, 2006. – 43 с.
3. Гудовский И. В. Педагогические условия успешной социализации старших подростков в процессе внеурочной деятельности : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики и образования" / И. В. Гудовский. – Красноярск, 1999. – 16 с.
4. Кобазева Ю. А. Динамика процесса социализации при переходе от младшего к старшему подростковому возрасту : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13 "Психология развития, акмеология" / Ю. А. Кобазева. – Москва, 2000. – 17 с.
5. Никитина Е. Л. Социализация старших подростков на основе системы педагогической поддержки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики и образования" / Е. Л. Никитина. – Киров, 2005. – 22 с.
1. The State target program of adult education for the period until 2014. – Electronic Resource: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/785-2010-%D0%BF>
2. Vlasova O. Psychological structure and factors of social skills : Abstract of thesis of Doctor in Psychology : 19.00.07 "Educational and Developmental Psychology" / O. I. Vlasova. – Kyiv, 2006. – 43 p.
3. Gudowski I. V. Pedagogical conditions of successful socialization of older teenagers in the extracurricular activities : Abstract of PhD thesis : 13.00.01 "General pedagogics, and education" / I. V. Gudowski. – Krasnoyarsk, 1999. – 16 p.
4. Kobazeva A. Dynamics of the socialization process in the transition from junior to senior adolescence : Abstract of PhD thesis 19.00.13 "Development Psychology" / Y. A. Kobzev. – Moscow, 2000. – 17 p.
5. Nikitina E. L. Socialization of older adolescents on the basis of educational support : Abstract of PhD thesis 13.00.01 "General pedagogics, and education" / E. L. Nikitin. – Kirov, 2005. – 22 p.

Надійшла до редколегії 25.01.14

Е. Святохо

Центр еколого-натуралістического творчества ученической молодежи, Симферополь

ВНЕШКОЛЬНОЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ КАК ИНСТИТУТ СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ В СТАРШЕМ ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ

В статье рассмотрены характеристики подросткового возраста, наиболее существенные с точки зрения социального развития личности. Раскрываются основные отличия образовательной среды внешкольного учебного заведения как необходимые психолого-педагогические условия становления и социального развития личности в подростковом возрасте.

Ключевые слова: социализация, подростковый возраст, внешкольное учебное заведение, образовательная среда.

Н. Sviatoho

Centre for Environmental and naturalistic creativity of learning youth, Simferopol

EXTRAMURAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS AN INSTITUTION OF SOCIALIZATION AT THE SENIOR AGE OF ADOLESCENCES

This article presents the characteristics of adolescence, the most significant in terms of social development of the individual. The main differences between extra curriculum and formal educational environment which act as necessary psychological and pedagogical conditions of formation and social development of the identity in adolescence are described.

Key words: socialization, adolescence, extra school educational institutions, educational environment.

УДК: 316.6:061.2–055.2 (477)

Н. Устінова, асп.
Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів

З'ЯСУВАННЯ ЗВ'ЯЗКІВ УЧАСТІ ЖІНОК У ДІЯЛЬНОСТІ ЖІНОЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ІЗ ДЕМОГРАФІЧНИМИ, СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИМИ ТА ПСИХОЛОГІЧНИМИ ЧИННИКАМИ

У статті представлено модель дослідження залученості жінок до діяльності жіночих громадських об'єднань, яка об'єднує демографічні чинники, чинники соціальної поведінки та психологічні чинники. Емпірично з'ясовано, що серед демографічних чинників участі жінок у жіночих громадських об'єднаннях домінуючим чинником є наявність вищої освіти. Провідними соціально-психологічними чинниками є прагнення жінки урізноманітнити своє життя і контролювати перебіг подій у суспільстві. З психологічних чинників на громадську участь жінок впливають мотиваційні (незадоволені потреби у самовираженні, орієнтація на суспільні цінності та суспільно корисну діяльність, досягнення успіху, домінування розвивальних мотивів й творчої активності) та особистісні чинники (відкритість до сприйняття нових знань та досвіду).

Ключові слова: жіночі громадські об'єднання, громадська активність, чинники громадської участі жінок.

Актуальність дослідження. Неурядові жіночі об'єднання своєю діяльністю покликані впливати на розвиток громадянського суспільства, сприяти розв'язку специфічно жіночих проблем: розвитку жіночого підприємництва, запобіганню торгівлі людьми та домашньому

насилству, захисту дитячих прав, відновленню української культури та ін. Однак у сучасних умовах більшість жіночих громадських об'єднань не відіграють суттєвої ваги у суспільному житті, не повною мірою впливають на проблемні сфери взаємин громади та держави, тим

самим думка більшої половини населення країни, не завжди враховується. Це призводить до незбалансованої політики та соціальних дисфункцій. Брак відомостей щодо формування громадської активності на рівні конкретної жінки, не дає можливості науковцям розробити програму активізації діяльності жіночих громадських об'єднань в цілому. Необхідно зазначити, що при доволі широкому висвітленні соціальних конструктів гендеру (Н. П. Гапон, Т. В. Говорун, І. М. Грабовська, О. М. Кікнеджі та ін.), професійної самореалізації жінки (В. А. Гупаловська, О. М. Мірошниченко та ін.), представленні досліджень особливостей жіночого руху України у політологічних (І. Л. Георгізова, Н. П. Ковалішина, О. Б. Ярош), історичних (М. Богачевська-Хомяк, О. Р. Кісь, Л. О. Смоляр), соціологічних та педагогічних (О. А. Болотська, О. С. Гнатчук та ін.) науках, в українських психологічних дослідженнях, це одна з найбільш мало висвітлених тем. З огляду на існуючу проблему, **метою дослідження** є розробка моделі дослідження чинників залученості жінок до діяльності жіночих громадських об'єднань та виявлення чинників участі жінок у діяльності жіночих громадських формувань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Участь особи у громадських об'єднаннях є провідним видом громадської активності, яка проявляється у її залученості до діяльності професійних спілок, об'єднань підприємців, громадських та благодійних організацій різного спрямування. Природу громадської активності вчені розглядають з позицій різних психологічних шкіл: психоаналітичної, біхевіоральної, когнітивної, гуманістичної, екзистенційної, соціально-конструктивістської та ін. І хоча методологічні основи того чи іншого напряму суттєво різняться, межі між ними не є жорсткими. На підставі проведеного теоретичного аналізу громадської активності, а також опираючись на положення про формування соціальної активності М. Левіцької [7], структурні моделі чинників громадської активності Л. О. Кияшко [3], С. М. Чолій [4], типологію громадської участі жінок А. Домарадзької [5], Б. Пайонк-Патковської [8] було сформовано модель дослідження залученості жінок до участі у діяльності громадських об'єднань. Під час розробки моделі використано інтегративний підхід, згідно з яким наявні психолого-методологічні площини досліджень громадської активності особистості розглядаються не як альтернативи, а як підґрунтя об'єднання різних бачень, де кожна з теорій робить свій внесок у розуміння природи участі жінок у громадському об'єднанні. Зазначене дозволяє виявити вплив соціального середовища та його роль у детермінації громадської участі, виокремити мотиваційні та особистісні чинники громадської участі жінок, окреслити напрямки психологічної роботи з метою посилення та активізації залученості жінок до участі у діяльності жіночих громадських об'єднань.

Відтак, серед чинників, що визначають участь жінок у діяльності жіночих формувань, виокремлено демографічні, соціально-психологічні та психологічні чинники. Якщо **демографічні чинники** охоплюють низку зовнішньо-об'єктивованих аспектів (вік, освіта, основна діяльність, матеріальне становище, місце проживання, сімейний стан, наявність дітей, освітньо-культурний рівень родини), то **чинники взаємодії з середовищем** вказують на: домінуючий тип взаємин з іншими людьми, зокрема домінування – підпорядкування та агресивність – товариськість тощо; тип громадської участі, який зумовлюється прагненням до змагання – паритетності – підпорядкування; тип громадської участі, який спонукається прагненням жінки урізноманітнити своє життя, соціальні взаємини, утвердити соціальне становище, здобути підтримку. Наступний структурний блок моделі

включає психологічні чинники. Сюди віднесемо *мотиваційні*, які об'єднують потреби, мотиви, цінності та спрямованість як джерела активності та *особистісні чинники*, що містять особистісні особливості та гендерну ідентичність.

Модель дослідження чинників залученості жінок до участі у діяльності громадських об'єднань виступила основною засадою проведення емпіричного дослідження, відбору емпіричних показників та формування методичного інструментарію.

Організація дослідження. У дослідженні взяли участь 300 українських жінок віком від 17 до 58 років. Половина з них беруть участь у діяльності жіночих громадських об'єднань різного спрямування (як члени організації, фондів, спілок), наступні 150 осіб не є членами жіночих громадських об'єднань.

Методичною базою виступили наступні психодіагностичні методики: "Інтегральна оцінка якості життя" Н. Фетіскіна, діагностика поведінки особистості в конфліктній ситуації" К. Томаса, методика діагностики комунікативно-характерологічних тенденцій Т. Лірі, що виявляють особливості взаємодії особистості із соціальним довкіллям. Для діагностики психологічних чинників було використано методику діагностики міри задоволення основних потреб В. В. Скворцова, методику діагностики мотиваційної структури особистості В. Мільмана, діагностику мотиваторів соціально-психологічної активності особистості, експрес діагностика соціальних цінностей особистості, методику діагностики соціально-психологічних установок особистості О. Ф. Потьомкіної, опитувальник діагностики п'яти факторів особистості Дж. Ховарда, П. Медіні та Ж. Ховард; шкалу "маскуліність-фемінність" опитувальника FPI.

Результати дослідження. В якості показника "громадської участі", нами було використано фактичні дані щодо довготривалої заангажованості жінки у суспільні справи шляхом залученості до діяльності жіночих об'єднань. З метою виявлення взаємозв'язків громадської участі з іншими діагностичними змінними здійснено кореляційний аналіз. В загальному між показниками було встановлено 41 кореляційний зв'язок, тому для зручності їхніх описів, одержані результати ми об'єднали у 8 підгруп, а саме:

I. **Підгрупа демографічних чинників.** Приналежність жінки до жіночого громадського об'єднання тісно корелює з освітою ($r=0,36$). Чим вищий рівень освіти досліджуваної, тим вищою є її участь у громадських об'єднаннях. Зріла, освічена жінка здатна глибше осмислити своє призначення, взяти на себе відповідальність за життєві події, стати на захист законних, соціальних, економічних та інших інтересів шляхом участі у жіночих громадських об'єднаннях, діяльність яких сприяє розв'язанню нагальних жіночих проблем.

II. **Підгрупа чинників, пов'язаних з умовами життя жінки.** Громадська участь корелює із змінними "задоволеність духовною стороною життя" ($r=0,32$) та інтегрованим показником "задоволеність життям в цілому" ($r=0,23$). Зазначене дає змогу зрозуміти, що за умови виходу жінки у площину громадських ініціатив, рівень задоволеності тим, як складається її життя, зростає. Громадські жіночі об'єднання забезпечують психологічну підтримку особистості, де отримуючи можливість виразити свої проблеми та турботи, реалізуючись у публічній сфері, жінка стає більш душевно спокійною та задоволеною своєю життєдіяльністю.

III. **Підгрупа чинників домінування.** До цієї підгрупи було віднесено чинники, що відображають прагнення жінки впливати на інших людей та навколишні обставини. Такі, як тенденція до домінування ($r=0,32$), влади

($r=0,25$) та утвердження статусу у суспільстві ($r=0,25$). Значна кількість дослідників у своїх наукових працях наголошують, що передумовою участі людини у громадській діяльності є її авторитарні настанови (С. Ліпсет, Т. Адорно), невідповідність бажань і соціального статусу (Дж. Гешвендер, Л. Зурхер), прагнення здобути престиж та можливість впливу (К. Сегет). Оскільки традиційно жінка є знаком покірності, смиренності та пасивності, то можливість вийти за межі приватного й долучитись до справ соціального облаштування вимагає достатньої сили, мужності та амбітності.

IV. *Підгрупа мотиваційних чинників*. Показник, який вказує на залученість жінки до громадської діяльності, найтісніше пов'язаний із потребою у самовираженні ($r=0,32$). Особи, які прагнуть реалізувати свій потенціал, професійно та особистісно зростати, шукають для цього оптимальні можливості. Натомість, матеріальні потреби ($r=-0,43$), як і потреби в безпеці ($r=-0,39$), виявились не значимими по групі досліджуваних, які беруть участь у жіночих громадських об'єднаннях. Як видно, приналежність жінок до громадської діяльності, не визначається матеріальними мотивами й забезпеченням стабільності свого існування. Зазначене перегукується з твердженням Р. Інглехарта про те, що акцент на громадській участі й самовираженні посилюється внаслідок зниження цінностей матеріалізму [7].

V. *Підгрупа життєвих цінностей*. Участь жінок у жіночих об'єднаннях прямо корелює з суспільними цінностями ($r=0,60$) та інтелектуальними ($r=0,28$), натомість обернено корелює з сімейними ($r=-0,13$) та фінансовими ($r=-0,22$). Високий дохід та орієнтація на соціально-економічний добробут сім'ї, у громадсько активних жінок, відходять на другорядний план, що вивільняє потенціал громадської активності, особистісного та інтелектуального зростання. Причини цього досить різні, проте доволі очевидно є поступова трансформація жіночої суб'єктивності, яка пов'язана з виходом жінки за "межі роду", толеруючи її соціальну заангажованість.

VI. *Підгрупа чинників активності*. Участь досліджуваних у діяльності жіночих громадських об'єднань залежить від рівня їх загальної активності ($r=0,28$). Так, якщо особі притаманна активна життєва позиція, то вона долучається до різних видів суспільно-значимої діяльності. Тісні кореляційні зв'язки виявлено між громадською участю та показниками "творча активність" ($r=0,42$) та "робочий мотиваційний профіль" ($r=0,50$). Орієнтація на досягнення творчих результатів, переважання розвивальних мотивів над мотивами підтримки, спонукають жінок до прояву соціальних ініціатив. Звичайно, жінки прагнуть відігравати суспільно-творчу роль у збагаченні людської культури та соціальних процесах.

Громадська участь тісно корелює з показниками, які розкривають прагнення особи бути корисною суспільству та відчувати себе джерелом змін у навколишньому світі. Так, високий кореляційний зв'язок з показником "суспільна корисність" ($r=0,55$) вказує на те, що жінки, долучені до громадських практик, характеризуються потребою у безкорисливій праці на благо суспільства.

VII. *Підгрупа чинників особистісної спрямованості*. Отримані результати свідчать, що громадсько активні жінки у своїй діяльності, з одного боку, є орієнтованими на працю ($r=0,24$): прагнуть отримати задоволення від реалізації громадських ініціатив, цілковито віддаватись справі, а з іншого – орієнтовані на результат ($r=0,22$), оскільки спрямовані на досягнення суспільно значимих цілей. Відтак, можна припустити, що за відсутності позитивних результатів, особистість втрачає інтерес до громадської діяльності і, як наслідок, формує негативну думку стосовно не лише конкретного інциденту, а й усієї

громадської сфери. Громадська участь тісно корелює з показником "досягнення успіху" ($r=0,42$). Наявність позитивних очікувань стосовно майбутнього, віра у те, що ситуацію можна змінити на краще мотивує жінок до активних дій. Прямі кореляційні зв'язки з тенденцією до аффіліації ($r=0,23$) – націленістю особи на тісні стосунки з іншими людьми, та обернені із спрямованістю на гроші ($r=-0,25$) ще раз підтверджують, що здебільшого українські жінки реалізують себе у громадській діяльності не заради додаткового заробітку, а задля можливості потрапити у середовище однодумців та допомогти оточуючим.

VIII. *Підгрупа особистісних чинників*. Виявлено, що жінки, які беруть участь у громадських жіночих об'єднаннях є відкритими до нового досвіду ($r=0,23$). Тобто, чим ширші у жінки інтереси, гнучкіший розум, ширша фантазія та орієнтація на сприйняття інновацій, тим більш ймовірним буде її долучення до діяльності громадських об'єднань. Реалізація наявних ідей шляхом розробки громадських проєктів, участь у форумах, з'їздах, круглих столах, акціях та обговореннях, спілкування з новими людьми, безсумнівно вносить різноманітність у більшість життєвих сфер.

Існування раціонального, врівноваженого та спокійного ставлення громадсько активних жінок до життя, про що свідчить обернена кореляція громадської участі з показниками нейротизму ($r=-0,22$), покірливого ($r=-0,23$), залежного ($r=-0,16$) типу ставлення до оточуючих та підпорядкуванням ($r=-0,12$) вказує на те, що традиційні ідеологічні гасла, які тривалий час сприяли ідентифікації жінки із образом залежно-покірної "берегині" поступово доповнюються і видозмінюються. Дослідниця гендерної проблематики Н. П. Гапон зазначає, що маскулінна жіноча суб'єктивність, з одного боку, картається, а з другого виступає рятівною силою у проблемних соціокультурних ситуаціях [2].

Висновки. На залученість жінок до діяльності жіночого громадського об'єднання впливають орієнтація на суспільні цінності та суспільно-корисну діяльність, домінування розвивальних мотивів, потреба у самовираженні, досягнення успіху, творча активність. Відтак, основу психологічної підтримки українських жінок та формування їх активної позиції ми вбачаємо у комплексному підході – проведенні індивідуальних консультацій, психологічних тренінгів, інформаційно-просвітницьких заходів, навчальних семінарів та майстер класів. Тематика програми залучення сучасних жінок до громадської діяльності може включати цілий ряд взаємопов'язаних напрямів роботи, таких як індивідуальне консультування, особистісне зростання, формування у жінок навичок самоорганізації, підвищення їх громадської компетентності та напрям посилення їхньої самоефективності.

Психологічна робота у зазначених векторах сприятиме розвитку українського громадянського суспільства, захисту професійних та родинно-материнських сфер життєдіяльності жінок, їхньому фізичному, психологічному здоров'ю та благополуччю.

Список використаних джерел

1. Модернізація України – наш стратегічний вибір / Послання Президента України до Верховної Ради України від 07.04.2011. – К., 2011. – С. 6.
2. Гапон Н. П. Гендер в гуманітарному дискурсі: філософсько-психологічний аналіз / Гапон Н. П. – Львів: Літопис, 2002. – 309 с.
3. Кияшко Л. О. Психологічні проблеми політичної активності сучасної української молоді / Л. О. Кияшко // Наукові студії із соціальної та політичної психології: 36. наук. праць Інституту соціальної та політичної АПН України. – К., 2009. – Вип. 23(26). – С. 252–261.
4. Чолій С. М. Модель мотиваційних чинників громадської діяльності молоді / С. М. Чолій // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави: 36. наук. праць. – К.: Міленіум, 2010. – Вип. 10. – С. 177–189.
5. Domaradzka A. Liderki polskich organizacji kobiecych – próba typologii / A. Domaradzka // Kobiety-Feminizm-Demokracja / red. B. Budrowskiej. – Warszawa: IFIS Pan, 2009. – S. 203–219.

6. Inglehart R. Globalization and Postmodern Values / R. Inglehart // The Washington Quarterly. – 2000. – № 23(1). – P. 215–228.

7. Lewicka M. Dwuścieżkowy model aktywności społecznej: Kapitał społeczny czy kulturowy? / M. Lewicka // Różne oblicza altruizmu / red. D. Rutkowska, A. Szuster. – Warszawa : wyd. naukowe Scholar. – 2008. – S. 245–275.

8. Pająk-Patkowska B. Psychologiczne uwarunkowania aktywności politycznej kobiet / B. Pająk-Patkowska // Przegląd Politologiczny. – Poznań : WNPID UAM. – 2011. – № 2. – S. 91–100.

1. Modernization of Ukraine – our strategic choice / President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine of 07.04.2011. – K., 2011. – P. 6.

2. Gapon N. P. Gender in humanitarian discourse: philosophical and psychological analysis / N. H. Gapon. – Lviv : Litopys, 2002. – 309 p.

3. Kiyashko L. Psychological problems of political activism of Ukrainian Youth / L. O. Kiyashko // Scientific Studies of Social and Political Psychology: Sat. sciences works of the Institute of Social and Political Pedagogical Sciences of Ukraine. – K., 2009. – Vol. 23 (26). – P. 252–261.

4. Czolij S. M. Model of motivational factors of youth' social activity / S. M. Czolij // Problems of political psychology and its role in the formation of a citizen of the Ukrainian state: Sat. sciences works. – K. Millennium, 2010. – Vol. 10. – P. 177–189.

5. Domaradzka A. Liderki polskich organizacji kobiecych – próba typologii / A. Domaradzka // Kobiety-Feminizm-Demokracja / red. B. Budrowskiej. – Warszawa : IFIS Pan, 2009. – S. 203–219.

6. Inglehart R. Globalization and Postmodern Values / R. Inglehart // The Washington Quarterly. – 2000. – № 23(1). – P. 215–228.

7. Lewicka M. Dwuścieżkowy model aktywności społecznej: Kapitał społeczny czy kulturowy? / M. Lewicka // Różne oblicza altruizmu / red. D. Rutkowska, A. Szuster. – Warszawa : wyd. naukowe Scholar. – 2008. – S. 245–275.

8. Pająk-Patkowska B. Psychologiczne uwarunkowania aktywności politycznej kobiet / B. Pająk-Patkowska // Przegląd Politologiczny. – Poznań : WNPID UAM. – 2011. – № 2. – S. 91–100.

Надійшла до редколегії 19.11.14

Н. Устинова, асп.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов

ВЫЯСНЕНИЕ СВЯЗЕЙ УЧАСТИЯ ЖЕНЩИН В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЖЕНСКИХ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОБЪЕДИНЕНИЙ С ДЕМОГРАФИЧЕСКИМИ, СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИМИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИМИ ФАКТОРАМИ

В статье представлено психологическую модель исследования вовлеченности женщин в деятельность женских общественных объединений, которая включает демографические детерминанты, детерминанты социального поведения и психологические детерминанты. Эмпирически выяснено, что среди демографических детерминант участия женщин в женских общественных объединениях доминирует наличие высшего образования. Ведущими социально-психологическими детерминантами выступают стремление женщины разнообразить свою жизнь и контролировать ход событий в обществе. Среди психологических детерминант на общественное участие женщин влияют мотивационные (неудовлетворенные потребности в самовыражении, ориентация на общественные ценности и общественно полезную деятельность, достижение успеха, доминирование мотивов развития и творческой активности) и личностные (открытость новым знаниям и опыту) детерминанты.

Ключевые слова: женские общественные объединения, общественная активность, детерминанты общественной активности женщин.

N. Ustinova, post-graduate

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

FIGURING RELATIONS OF WOMEN'S PARTICIPATION IN ACTIVITIES OF WOMEN'S ASSOCIATIONS WITH DEMOGRAPHIC, SOCIO-PSYCHOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS

A psychological investigation model of women's involvement in activities of feminine non-government organizations is given in this article. The model includes demographic determinants, social behaviour determinants and psychological determinants as well. It is empirically clarified that higher education is a dominant among demographic determinants of women's involvement in feminine non-government organizations. And women's aspiration to diversify their life and to control trend of events in society is a leading social-psychological determinant. Furthermore, motivation determinants (unsatisfied self-expression needs, orientation on social values and pro-bono activities, success achievement, development and creative activity motives domination) as well as personal determinants (openness for a new knowledge and experience) are the main psychological determinants of women's involvement in public life.

Keywords: feminine non-government organizations, public activity, determinants of women's public activity.

УДК 378.013.42 (043.3)

С. Фурдуй, канд. пед. наук

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Ізмаїл

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Соціалізація обдарованих студентів визначена як процес, за допомогою якого індивідом засвоюється соціальний досвід його соціального оточення таким чином, що через формування власного "Я" проявляється унікальність даного індивіда як особистості. Провідною ознакою соціалізації студентства виділено поняття "соціалізованість обдарованих студентів" – така інтеграційна характеристика особистості молодої людини, що включає сукупність набутих знань, умінь, установок, професійних і особистісних якостей, достатніх для повноцінного виконання провідних соціальних ролей, подальшого розвитку здібностей і обдарованості особистості, її успішної творчої самореалізації.

Ключові поняття: обдарованість, соціалізація, соціалізація обдарованого студента, соціалізованість, соціальна зрілість студента.

Актуальна проблема значною мірою стимулює зацікавленість питаннями обдарованості на рівні науки і практики, що сприяє пошуку шляхів ефективного навчання, виховання і розвитку обдарованої молоді, стимулювання творчої праці фахівців, захисту таланту. Разом з тим здійснення соціально-політичних та соціально-економічних реформ в умовах сучасної суверенної України потребує не лише обґрунтування теоретичних основ підготовки спеціалістів з високорозвиненими професійними здібностями, котрі здатні творчо мислити та екстраполювати новітні ідеї на сьогодення і майбутнє, а й зумовлює необхідність пошуку практичних шляхів організації успішної соціалізації обдарованої молоді, в тому числі й студентської, створення відповідних умов

для її самоактуалізації, формування соціальної зрілості та компетентності.

Дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених (О. Кульчицька, Н. Лейтес, А. Матюшкін, С. Рубінштейн, Б. Теплов, О. Чаплигін та ін.) свідчать, що проблема обдарованості є пріоритетною у дослідженнях психології обдарованої особистості, оскільки обдарованість та розвиток творчих здібностей людини виступають умовою перетворення, оновлення і гармонійного розвитку суспільства.

Питання діагностики творчих здібностей втілено у дослідженнях таких науковців, як Н. Грищенко, В. Моляко, А. Савенков, С. Текс, Л. Колберг та ін. Структуру обдарованості та особистісні особливості обдарованих індивідів розглянуто науковцями, а саме: